

20 april 2021
Auteur Rozemarijn Lubbe

Onderzoek: Voortgang formatie met Tjeenk Willink

Samenvatting

GroenLinks-kiezers willen liever in een kabinet zonder de PvdA dan weer de oppositie in

De meeste kiezers die op GroenLinks hebben gestemd, willen liever dat hun partij in een regering stapt met alleen de VVD, D66 en het CDA, dan dat de partij in de oppositie blijft. Dat blijkt uit onderzoek onder 22.000 leden van het Opiniepanel.

PvdA-kiezers zijn meer verdeeld, maar ook van hen vindt de grootste groep dat die partij zonder een andere linkse partij mag regeren. De partijen staan in de nieuwste Peiling op 9 (PvdA) en 7 (GroenLinks) zetels.

Zonder andere linkse partij regeren

Bezorgde PvdA- en GroenLinks-leden publiceerden onlangs een manifest waarin ze hun partijen oproepen tot een nauwere samenwerking. Na de teleurstellende verkiezingsuitslag (de PvdA haalde 9 zetels, GroenLinks 8) moeten de partijen elkaar volgens de initiatiefnemers vasthouden in de formatieonderhandelingen.

Eerder spraken partijleiders Lilianne Ploumen en Jesse Klaver zich daar ook over uit, maar voor veel kiezers is dat geen noodzaak. Een meerderheid van de GroenLinks-kiezers (57 procent) ziet hun partij liever zonder andere linkse partijen in een kabinet met de VVD, D66 en het CDA, dan in de oppositie.

Meeste PvdA-kiezers bereid 'alleen' te regeren

PvdA-kiezers zijn meer verdeeld over de kwestie, maar ook van hen ziet de grootste groep (43 procent) hun partij liever regeren zonder GroenLinks of de SP als het alternatief de oppositie is. Veel deelnemers zien het liefst een coalitie met meerdere linkse partijen, maar nog belangrijker vinden ze dat er tenminste één linkse partij deelneemt.

"Als samen met een andere linkse partij echt niet mogelijk is, dan toch liever wel mee regeren omdat de PvdA zo nog enig tegenwicht kan geven en er geen geheel rechtse regering komt", schrijft een PvdA-kiezer. "Bovendien is de inhoud van het regeerakkoord belangrijker dan welke partijen meedoen." Ruim een derde (35 procent) van de GroenLinks-kiezers en vier op de tien (40 procent) van de PvdA-kiezers zien hun partij dan liever in de oppositiebankjes.

'Moment voor fusie'

Volgens de initiatiefnemers van het manifest gaat een fusie tussen de linkse partijen nu te ver. Ook daar denken veel kiezers anders over. Zolang de partijen nog los bestaan, mogen ze ook los van elkaar regeren, maar uiteindelijk ziet 67 procent van de PvdA-kiezers en 64 procent van de GroenLinks-kiezers na de Tweede Kamerverkiezingen een gezamenlijke linkse partij wél zitten.

"Nu de partijen zo klein zijn geworden, moeten ze hun krachten bundelen. Dan kunnen ze veel meer een vuist naar de rechtse partijen maken", zegt een linkse kiezer in het onderzoek.

PvdA-kiezers open voor fusie met SP

De meeste PvdA-kiezers staan ook open voor een samenvoeging met de SP. Zes op de tien (61 procent) sociaaldemocraten zouden een brede linkse partij met zowel GroenLinks als de SP een goed plan vinden en ook een fusie met alleen de SP kan op steun van de helft van de PvdA-kiezers rekenen.

Onder GroenLinks-kiezers is daar minder animo voor: 42 procent vindt een linkse partij met zowel de PvdA als de SP een goed plan en 28 procent zou een fusie van GroenLinks met alleen de SP steunen. Vooral de eurokritische standpunten van de SP zijn voor GroenLinkskiezers een blokkade om vergaand met de socialisten samen te werken. SP-kiezers zelf zien geen enkele fusie in meerderheid zitten.

Linkse kiezers over samenwerking

Groot deel linkse kiezers regeert liever zonder andere linkse partij dan oppositie

Sommige leiders van linkse partijen zeggen dat hun partij alleen in een kabinet stapt met VVD, CDA en D66, als er ook een andere linkse partij deelneemt. Andere linkse leiders spreken zich hier niet zo direct over uit. We leggen je nu een dilemma voor, waar de SP/PvdA/Groenlinks de komende weken mogelijk voor komt te staan tijdens de formatiegesprekken.

SP-kiezers:
Als je moet kiezen, heb je dan liever dat de SP wél regeert in een coalitie met VVD, CDA en D66 zonder een andere linkse partij of heb je dan liever dat de SP niet gaat regeren en in de oppositie blijft?
De SP regeert in een kabinet samen met VVD, CDA, D66 39%
De SP blijft in de oppositie 52%
Weet niet / geen mening 9%

PvdA-kiezers:
Als je moet kiezen, heb je dan liever dat de PvdA wél regeert in een coalitie met VVD, CDA en D66 zonder een andere linkse partij of heb je dan liever dat de PvdA niet gaat regeren en in de oppositie blijft?
De PvdA regeert in een kabinet samen met VVD, CDA, D66 43%
De PvdA blijft in de oppositie 40%
Weet niet / geen mening 18%

GroenLinks-kiezers
Als je moet kiezen, heb je dan liever dat GroenLinks wél regeert in een coalitie met VVD, CDA en D66 zonder een andere linkse partij of heb je dan liever dat GroenLinks niet gaat regeren en in de oppositie blijft?
GroenLinks regeert in een kabinet samen met VVD, CDA, D66 57%
GroenLinks blijft in de oppositie 35%
Weet niet / geen mening 9%

Linkse kiezers over samenwerking

Verdeeldheid over vraag of linkse partijen genoeg samenwerken

'De partij waarop ik heb gestemd, werkt nu te weinig samen met andere linkse partijen'

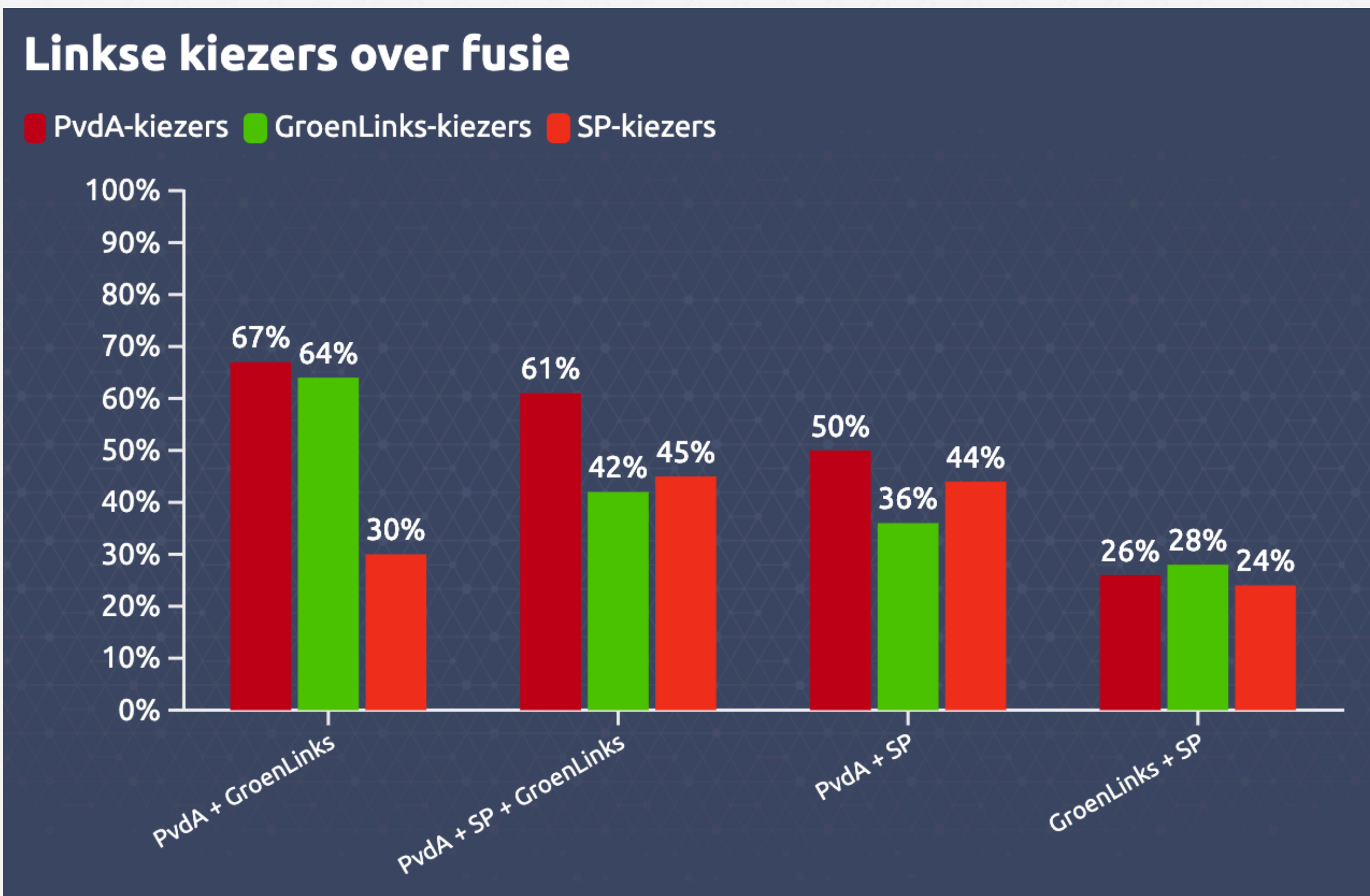
	SP-kiezes	PvdA-kiezers	GL-kiezers
Eens	40%	40%	49%
Oneens	35%	30%	37%
Weet niet / geen mening	25%	30%	14%

Linkse kiezers over fusie

PvdA- en GroenLinks-kiezers staan open voor fusie

Regelmatig wordt er discussie gevoerd over een fusie tussen linkse partijen. Voorstanders zijn positief over dit idee omdat linkse partijen dan sterker zouden staan tegenover rechtse partijen. Anderen zijn tegen omdat ze vinden dat hun partij nog onderscheidend genoeg is ten opzichte van andere linkse partijen.

Vind je het een goed of slecht plan als de volgende partijen met elkaar fuseren?

Regeerakkoord

Meesten willen dun regeerakkoord

Alle kiezers

De nieuwe informateur Herman Tjeenk Willink heeft gezegd dat hij voor de formatie eerst wil onderzoeken welke maatschappelijke problemen en onderwerpen de partijen belangrijk vinden, in plaats van meteen te kijken welke partijen willen samenwerken en hoeveel partijen er nodig zijn voor een meerderheid.

Aan welke thema's moet de politiek volgens jou vooral aandacht geven de komende jaren?

Op volgorde van meest genoemd

1. Gezondheidszorg (ouderenzorg, verpleeghuiszorg, ziekenhuiszorg, coronazorg)
2. Klimaat en duurzaamheid
3. Woningmarkt
4. Vertrouwen in de overheid
5. Armoede en ongelijkheid
6. Onderwijs

De afgelopen tijd was er veel kritiek op de 'bestuurscultuur' in Nederland. De Tweede Kamer zou het kabinet niet genoeg kunnen controleren. Informateur Tjeenk Willink stelt voor dat er een dunner regeerakkoord wordt geschreven. Daarin worden afspraken tussen coalitiepartijen alleen op hoofdlijnen vastgelegd. Zo moet worden voorkomen dat de oppositie buitenspel wordt gezet omdat elke beslissing tot in detail is vastgelegd. Het voordeel van een uitgebreider regeerakkoord is dat er sneller beslissingen kunnen worden genomen omdat een meerderheid van de Tweede Kamer de gemaakte afspraken dan steunt. Bovendien zou de coalitie daardoor stabiel zijn.

Wat vind jij dat er moet gebeuren als het gaat om het regeerakkoord?

Een dunner regeerakkoord 65%
Een uitgebreider regeerakkoord waarin meer afspraken worden vastgelegd 19%
Weet niet / geen mening 16%

NB Ook kiezers van de VVD (62 procent), D66 (74 procent) en CDA (71 procent) hebben liever zo'n dun en 'open' regeerakkoord dan een uitgebreidere variant waarin meer wordt vastgelegd.

Bestuurscultuur

Slechts 5% vindt bestuurscultuur alleen Rutte te verwijten

Premier Rutte lag de afgelopen weken onder vuur. Volgens sommigen is hij het symbool van de huidige bestuurscultuur. Tjeenk Willink zei dat de bestuursstijl in Nederland "niet alleen Rutte te verwijten is". Volgens hem gaat het om functies en niet om personen en is het een proces van jaren geweest. Bovendien zegt hij dat je van iemand die tien jaar premier is geweest niet kunt "beweren dat er niks van deugt".

Ben je het met Herman Tjeenk Willink eens of niet? Vind je de huidige bestuursstijl alleen Rutte te verwijten of ook anderen?

Alleen aan Rutte 5%

Vooral aan Rutte, maar ook deels aan anderen 37%

Evenveel aan Rutte als aan anderen 45%

Vooral aan anderen, maar ook deels aan Rutte 10%

Alleen aan anderen 1%

Weet niet / geen mening 2%

Veel mensen zeggen dat, vaak samen met Mark Rutte, ook veel anderen daarvoor verantwoordelijk zijn. Sommigen noemen de partijen die de afgelopen jaren samenwerkten met Rutte in zijn kabinetten, namelijk de PvdA, CDA, D66 en ChristenUnie. Anderen vinden de hele Tweede Kamer een belangrijke actor. En ook hoge ambtenaren worden door mensen verantwoordelijk gehouden.

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Het onderzoek is gehouden 19 en 20 april 2021. Aan het onderzoek deden 22.241 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek is na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2021.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Jeroen Kester, rozemarijn.lubbe@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit 70.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen.

